

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi[®] digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

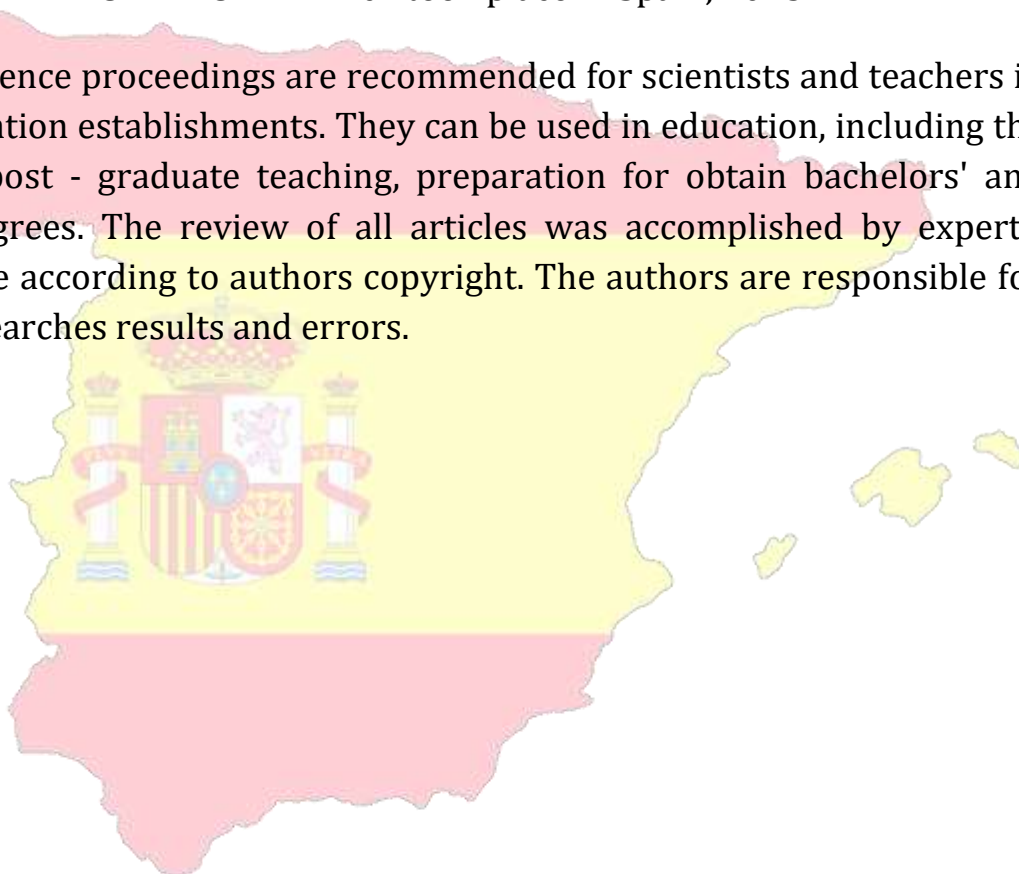

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION: a collection scientific works of the International scientific conference – Madrid, Spain, 2025, Issue 5.

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION**». Which took place in Spain, 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

Kichik biznesni rivojlantirishda logistikani ahamiyati**Avazxonov Boburmirzo**, 3-kurs Iqtisodiyot talabasiIlmiy rahbar: **Asqaraliyev Saidali o'qituvchi**. (NamDU)

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik biznes subyektlarini rivojlantirishda logistika va ta'minot zanjiri boshqaruvining (Supply Chain Management) ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi kichik biznes faoliyatida logistika tizimlarining iqtisodiy samaradorlikka, raqobatbardoshlikka va barqaror rivojlanishga ta'sirini aniqlashdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi sifatida mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Kalit so'zlar: kichik biznes, logistika, ta'minot zanjiri boshqaruvi, raqobatbardoshlik, iqtisodiy barqarorlik, samaradorlik.

Kirish. Kichik biznes subyektlarining iqtisodiy o'sishi va raqobatbardoshligini ta'minlashda tashkiliy va logistik omillar muhim rol o'ynaydi. Globalizatsiya sharoitida tovar va xom-ashyoning bo'ylab osongina harakati yuritilishiga asoslangan yakka-bozor yaratildi; bu jarayonda yetkazib berish zanjiri (supply chain) va logistika mexanizmlarining samarasi raqobat ustunligini ta'minlaydi. O'z navbatida kichik va o'rta korxonalar (SME) ham zamonaviy bozorga moslashish uchun logistik infratuzilmani yangilash va ta'minot zanjirini yaxlit boshqarish zaruriyatiga duch keladi. Kichik korxonalarda logistika nazariyasi va amaliyotini o'rganish butun dunyoda olib borilmoqda: masalan, Rahim va boshq. (2022) tadqiqotida yetkazib berish zanjirida biznes egalari o'rtasidagi ijtimoiy ko'nikmalar va hamkorlik muhim ekanligi ta'kidlanadi. Shu bilan birga, O'zbekiston sharoitida ham Tirkashev va Jamshedov (2025) kabilar kichik biznesda logistika tizimini takomillashtirish masalalariga e'tibor qaratmoqda. Ushbu tadqiqotning maqsadi – mavjud ilmiy adabiyotlarni tahlil qilib, kichik biznesni rivojlantirishda logistikaning o'rni va ahamiyatini aniqlash.

Metodologiya. Mazkur maqola asosan tanlangan manbalar asosida adabiyotshunoslik usulida tayyorlandi. Tadqiqot uchun yuqorida ko'rsatilgan manbalar – xalqaro ilmiy nashrlar va veb-manbalardagi maqolalar o'rganildi. Bu jarayonda ta'minot zanjiri boshqaruvi, logistika tizimlari va kichik biznes mavzularida amalga oshirilgan empirik va nazariy tadqiqotlarning natijalari tahlil qilindi. Xususan, Oualid Kherbach va Marian Mocan (2016), Miloš Arsić va hamkasblari (2020), Vivien Kerekes va Janosh Felfoldi (2020) kabi olimlar tajribalari ko'rib chiqildi. Shuningdek, kichik biznes subyektlari uchun an'anaviy logistika tizimlarini loyihalash bo'yicha mahalliy tadqiqotlar ham ko'rib chiqildi. Olingan ma'lumotlar tahliliy tahlilda yakunlab, ta'lim, tajriba va xulosalar asosida tuzildi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, kichik biznesda logistika tizimini samarali tashkil etish kompaniyaning barqarorligi va rentabelligini

oshirishga xizmat qiladi. Asosiy topilmalar quyidagilardan iborat:

Ta'minot zanjiri integratsiyasi. Kichik korxonalarni o'z ichki jarayonlarini va tashqi ta'minot tarmog'ini integratsiya qilish iqtisodiy samaradorlikni oshiradi[4][5]. Logistika jarayonlarini hamkorlar bilan birgalikda rejalashtirish orqali kompaniyalar narxni pasaytirish, xizmat sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Tadqiqotchilarga ko'ra, logistika tizimi orqali mahsulotlar kerakli sifat va vaqtda, eng maqbul narxda yetkazib berilishi – kichik biznesning raqobatbardoshligini kuchaytiradi[6][5].

Resurslarga egalik va samaradorlik. Ma'lumotlar Arsić va boshq. (2020) tadqiqotiga ko'ra, kichik korxonalar logistik imkoniyatlarga (transport vositalari, omborxona inshootlari va boshq.) ega bo'lsa, ularning moliyaviy ko'rsatkichlari yaxshilanadi[7]. Xususan, logistika resurslariga egalik qilish kompaniyaning pul aylanishi va to'lov qobiliyati (liquidity) hamda daromadliligi (profitability) ko'rsatkichlarini ijobiy ta'sir qiladi. Boshqacha qilib aytganda, o'z ta'minot inshootlarini tashkil etgan SME'lar bozordagi salbiy holatlarga chidamliligini oshirishadi.

Hamkorlik va axborot almashish. Kichik biznesda uzoq muddatli hamkorlik va axborot almashinuvi yetakchi omillardan sanaladi[8]. Yuqori sifatli hamkorlik sheriklar o'rtasida ishonchni mustahkamlaydi va innovatsiyalarni rag'batlantiradi. Kerekes va Felfoldi (2020) natijalariga ko'ra, samarali SCM ijobiy jihatlar (sifat oshishi, xarajatlarni kamaytirish, xavflarni bartaraf etish) bilan birga, kichik korxonalarda boshqaruv murakkabligi va farqlash imkoniyatining cheklanishi kabi salbiy omillarni ham yuzaga keltirishi mumkin[8].

- **Eksport va xalqaro bozorga chiqish.** Natijalar shuni ko'rsatdiki, chet el bozorlariga mahsulot eksport qilish va chet ellik yetkazib beruvchilar bilan ishlash kichik biznesning barqaror o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi[9][10]. Kichik korxonalar bir nechta ta'minot zanjirlarida qatnashib, mahsulotlar portfelini diversifikatsiya qilganida rentabellik oshadi. Bu topilmalarga asosan, logistik xarajatlarni kamaytirish va jahon bozorlariga integratsiya kichik biznesni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Muhokama. Olingan natijalar shundan dalolat beradiki, logistika hamda ta'minot zanjiri boshqaruvi kichik korxonalar uchun raqobat afzalliklarini yaratadi. Masalan, Kherbach va Mocan (2016) logistika vositalarining biznes samaradorligini oshirishdagi ahamiyatini ta'kidlaydi, ya'ni mahsulotlarni tez, ishonchli va arzon yetkazib berish raqobatbardoshlikni kuchaytiradi[11][10]. Arsić va hamkasblari (2020) ham buyuk kompaniyalardagi logistik tizimlar kabi, kichik biznes ham logistika imkoniyatlariga sarmoya kiritib, moliyaviy barqarorlik va raqobatbardoshlikni yaxshilashi mumkinligini ko'rsatdi[7][9].

Shu bilan birga, Kerekes (2020) ta'kidlashicha, ta'minot zanjirini boshqarish kichik korxonalarga ichki resurslarni tejash va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirish imkonini beradi[6][8].

Mazkur tadqiqot natijalari kichik biznes subyektlarini rivojlantirishda logistika va ta'minot zanjiri boshqaruvi (Supply Chain Management – SCM) muhim strategik omil ekanligini tasdiqlaydi. O'rganilgan mahalliy va xorijiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, logistika nafaqat yordamchi faoliyat turi, balki kichik biznesning raqobatbardoshligi, iqtisodiy barqarorligi va uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlovchi asosiy boshqaruv vositalaridan biridir.

Birinchidan, logistikaning kichik biznesdagi roli yirik korxonalar bilan solishtirilganda yanada sezilarliroq namoyon bo'ladi. Sababi kichik biznes subyektlari moliyaviy, moddiy va inson resurslari cheklangan sharoitda faoliyat yuritadi. Kherbach va Mocan (2016) ta'kidlaganidek, kichik va o'rta korxonalarda logistika jarayonlarining samarali tashkil etilishi ishlab chiqarish tannarxini pasaytiradi, yetkazib berish muddatlarini qisqartiradi hamda mijozlar ehtiyojini tezkor qondirish imkonini beradi. Ushbu holat kichik biznes uchun bozor sharoitida raqobat ustunligini shakllantiruvchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Ikkinchidan, Arsić va hammualliflar (2020) tadqiqotlari natijalari logistika imkoniyatlari va kichik biznesning iqtisodiy barqarorligi o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Mualliflarning fikriga ko'ra, transport vositalari, omborxona infratuzilmasi va axborot-logistika texnologiyalariga ega bo'lgan kichik biznes subyektlari moliyaviy jihatdan barqarorroq bo'ladi. Bu natija mazkur tadqiqotda olingan xulosalar bilan hamohang bo'lib, logistika imkoniyatlari kichik biznesning bozor shoklariga moslashuvchanligini oshirishini ko'rsatadi. Xususan, logistika orqali xom ashyo yetkazib berishdagi uzilishlarning oldi olinadi va ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligi ta'minlanadi.

Uchinchidan, logistika va ta'minot zanjiri integratsiyasi kichik biznes subyektlari o'rtasida hamkorlik munosabatlarini rivojlantiradi. ScholasticaHQ platformasida e'lon qilingan tadqiqotlarga ko'ra, kichik biznes uchun yetkazib beruvchilar va distribyutorlar bilan uzoq muddatli hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'yish logistika xarajatlarini kamaytirish bilan birga, axborot almashinuvi sifatini oshiradi. Bu esa o'z navbatida talabni prognoz qilish, zaxiralarni optimal boshqarish va bozor o'zgarishlariga tezkor javob berish imkonini yaratadi. Muhokama qilinayotgan natijalar shuni ko'rsatadiki, kichik biznesda logistika tizimi faqat moddiy oqimlarni emas, balki axborot va moliyaviy oqimlarni ham samarali boshqarishni taqozo etadi.

To'rtinchidan, Kerekes va Felföldi (2020) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar kichik biznesda ta'minot zanjiri boshqaruvi ikki tomonlama ta'sirga ega ekanligini ko'rsatadi. Bir tomondan, SCM amaliyotlari mahsulot sifati oshishi, xarajatlarning qisqarishi va xizmat ko'rsatish darajasining

yaxshilanishiga olib keladi. Ikkinchi tomondan esa, logistika tizimlarini joriy etish kichik biznes uchun boshqaruv murakkabligini oshirishi, qo'shimcha xarajatlar talab qilishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, muhokama qilinayotgan natijalar kichik biznes subyektlari uchun logistika tizimlarini bosqichma-bosqich joriy etish va mahalliy sharoitga moslashtirish muhim ekanligini ko'rsatadi.

Beshinchidan, O'zbekiston sharoitida kichik biznesni rivojlantirishda logistika tizimlarining o'rne alohida ahamiyat kasb etadi. Tirkashev va Jamshedov (2025) ta'kidlaganidek, o'tish davri iqtisodiyotida logistika infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi kichik biznes subyektlarining bozorga chiqish imkoniyatlarini cheklaydi. Shu sababli transport-logistika markazlarini rivojlantirish, hududlararo logistika aloqalarini mustahkamlash va raqamli logistika yechimlarini joriy etish kichik biznes uchun muhim strategik vazifa hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari ham logistika tizimini modernizatsiya qilish orqali kichik biznesning ichki va tashqi bozorlar bilan integratsiyasini kuchaytirish mumkinligini ko'rsatadi.

Oltinchidan, eksport faoliyati bilan shug'ullanuvchi kichik biznes subyektlari uchun logistika yanada muhim ahamiyatga ega. Arsić va boshqalar (2020) hamda Kherbach va Mocan (2016) tadqiqotlarida ko'rsatilishicha, xalqaro bozorga chiqayotgan kichik korxonalar samarali logistika tizimisiz barqaror faoliyat yurita olmaydi. Yetkazib berish muddatlarining kechikishi, transport xarajatlarining yuqoriligi va bojxona jarayonlaridagi muammolar kichik biznesning eksport salohiyatini pasaytiradi. Shu bois, logistika infratuzilmasini rivojlantirish kichik biznesni xalqaro bozorlarga integratsiya qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Umuman olganda, muhokama qilingan natijalar logistika tizimini kichik biznes rivojlanishining muhim institutsional va funksional elementi sifatida baholash zarurligini ko'rsatadi. Logistika nafaqat mahsulot yetkazib berish jarayonini tashkil etadi, balki kichik biznesning strategik rejalashtirish, bozorni egallash va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, kichik biznes subyektlari uchun logistika tizimlarini rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosati, infratuzilma investitsiyalari va ilmiy-amaliy tadqiqotlarni kengaytirish dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston sharoitida logistika tizimini modernizatsiya qilish kichik biznesning rivojlanishiga qo'shimcha turtki bo'ladi. Mamlakat ichida transport va ombor inshootlari kengaytirilishi, zamonaviy axborot tizimlari joriy etilishi kichik tadbirkorlik subyektlari mahsulotlarini bozorga chiqishda raqobatbardoshligini oshiradi. Shu bilan birga, lokal tadqiqotlar ham logistika tizimlarini loyihalashdagi innovatsiyalar va boshqaruv yondashuvlari muhim ekanini ko'rsatmoqda. Shunday qilib, adabiyotdan olingan ma'lumotlar xulosasicha, kichik biznesda logistika tizimini kompleks

ravishda takomillashtirish barqaror o'sish va iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi.

Xulosa. Tadqiqot ko'rsatdiki, logistik tizimni rivojlantirish kichik biznes subyektlarining o'sishiga va raqobatbardoshligiga bevosita ta'sir etadi. Bozordagi talab va raqobat o'sishi fonida logistika vositalari yordamida xom ashyo va tayyor mahsulotlarni optimal tarzda taqsimlash, mahsulot portfolio diversifikatsiyasi, hamkorlik aloqalarini kengaytirish kabi amaliyotlar SME'lar faoliyatini barqarorlashtiradi. Mutaxassislarning xulosalariga ko'ra, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va markazlashtirilmagan, integratsiyalashgan SCM joriy qilish orqali kichik korxonalar bozor talabiga moslashadi. Bundan tashqari, chet ellik bozorlar bilan aloqalar o'rnatish va shu orqali resurslardan samarali foydalanish kichik biznesni qo'llab-quvvatlaydi[10][7]. Kelgusida O'zbekistonda ham mikro va kichik korxonalarning logistika tizimiga oid tadqiqotlarni davom ettirish, davlat va xususiy sektor hamkorligini kengaytirish zarurati mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tirkashev F., Jamshedov I. *O'tish davridagi iqtisodiyotda kichik korxonalarning logistika tizimi*. Green Economy and Development, 3(5), 2025.
2. Kherbach O., Mocan M. L. *The importance of logistics and supply chain management in the enhancement of Romanian SMEs*. Procedia – Social and Behavioral Sciences, 221, 2016, pp. 405–413.
3. Arsić M., Mihajlović I., et al. *Impact of logistics capacity on economic sustainability of SMEs*. Sustainability, Vol.12, No.5, 2020, Article 1911.
4. Rahim M. A., Cox S. R., Rutner S. M. *Small Business and the Supply Chain: The influence of social intelligence on relationship resilience*. Small Business Institute Journal, 18(2), 2022, pp. 28–40.
5. Kerekes V., Felföldi J. *Supply chain management practices for SMEs*. APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce, 14(3-4), 2020, pp. 89–96.
6. Babayev N., Ergashev J., Ollanazarov A. *Kichik biznes subyektlari uchun logistik tizimlarni loyihalashning o'ziga xos xususiyatlari*. Ta'lim va rivojlanish tahlili onlayn ilmiy jurnali, 4(11), 2024, pp. 211–218.
7. (PDF) The Importance of Logistics and Supply Chain Management in the Enhancement of Romanian SMEs
8. ojs.lib.unideb.hu
9. Small Business and the Supply Chain: The Influence of Social Intelligence on Relationship Resilience | Published in Small Business Institute Journal
10. Impact of Logistics Capacity on Economic Sustainability of SMEs